
Vychází nejméně 4krát v roce.

STUDENT

V KOSTELE, VE ŠKOLE, NA ULICI, DOMA,
VE SPOLEČNOSTI A PŘI ZÁBAVĚ.

ŠESTERO ŘEČÍ.

SESTAVIL

J. JEŽEK,

C. K. PROFESSOR A K. A. NOTÁŘ.

S POVOLENÍM KNÍŽ. ARCIB. ORDINARIÁTU V PRAZE
DNE 19. ÚNORA 1908 Č. 1914.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNIHKUPECTVÍ B. STÝBLA.

1908.

CENA 60 h.

Nákladem knihkupectví **B. STÝBLA** v Praze
vyšly následující modlitební knihy:

Augustin Aurelius, Svatý, biskup hipponský, **Památky**. Perioda I. Od r. 354 až do návratu do vlasti r. 388. I. díl. Úvahy a zprávy životopisné i spisy napsané v Kassiciaku. Sepsal Frà *František Doubrava*, kněz z rytířského řádu maltézského. 1893. V 8. (393 str.) Místo 3 K 60 h pouze 2 K.

Blanda Xaverius, Dr., c. k. ředitel paedagogia pražského. **Stručný přehled starožitností biblických**. Pomůcka k výkladům biblického dějepisu ve školách českých. Složil —. Díl I. Zeměpis biblický a bohoslužebná zařízení národa vyvoleného. S 51 obrazy a 10 mapami. V lex. 8. (I-VIII, 367 str.) Místo 9 K pouze 3 K.

— **Malý atlas biblický**. Pomůcka ke studiu biblického země- a dějepisu. Vyňato z díla: „Stručný přehled starožitností biblických“, jež napsal —. Pořádek map: 1. Arabie Petrejská a Sinaï. 2. Palestina za doby soudců. 3. Assyrie, Babylonie a Medie. 4. Palestina nynější. 5. Plán Jerusalema starého. 6. Plán Jerusalema nového. 7. Chrám Božího hrobu. 8. Cesty svatého Pavla. 9. Plán Říma. 1895. V lex. 8. (10 map.) Místo 1 K pouze 30 h.

Bolandenovy spisy. Překladem *Viléma Sladomela*. **Historické novelly o pruském králi Fridrichovi a jeho době**. 12 sešitů místo po 40 h pouze po 24 h. Všech 12 sešitů najednou pouze K 2·70.

Borový Klement Dr., praelat scholastik metropolitní kapitoly u sv. Víta, **Úřední sloh církevní**. Příruční kniha praktického úřadování pro katolické duchovenstvo. Třetí, rozmnožené vydání. V lex. 8. (766 str.) Místo 9 K pouze 5 K.

Fischer Engelbert, **Svaté biřmování** pro školu i dům. S povolením duchovní vrchnosti. III. vydání. V 8. (61 str.) Místo 24 h pouze 20 h.

Goffin Leonard, ctihodný otec, kněz řádu Praemonstrátského, **Postilla**, to jest: Výklady na všechny nedělní a sváteční i svatopostní epištoly a evangelia celého roku církevního. 2 díly (804 str.) K 8.—

STUDENT

V KOSTELE, VE ŠKOLE, NA ULICI, DOMA,
VE SPOLEČNOSTI A PŘI ZÁBAVĚ.

ŠESTERO ŘEČÍ.

SESTAVIL

J. JEŽEK,

C. K. PROFESSOR A K. A. NOTÁŘ.

S POVOLENÍM KNÍŽ. ARCIB. ORDINARIÁTU V PRAZE
DNE 19. ÚNORA 1908 Č. 1914.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNIHKUPECTVÍ B. STÝBLA.

1908.

Předmluva.

Mnozí dospívající jinoši pokládají nedbání a zúmýslné opomíjení základních pravidel slušného chování za mužnou vyspělost a ráznou samostatnost, ač ostatní svět prohlašuje takové chování za hrubost a neotesanost. Jestli kdy, platí zejména dnes uhlazené chování více nežli učenost.

Co našich lidí jinak schopných a dobrých pracovníků bývá v praktickém životě odstrčeno jen proto, že chování a vystupování jejich nečiní na osoby rozhodující příznivého dojmu. Nedovedou se řádně přistojit ani pohybovat ani promluvit, ba ani jísti.

Je to věru smutný pohled na člověka, který po dlouholetých studiích neumí se v životě společenském náležitě uplatnit; před osobou výše postavenou je pln rozpaků, chová se nejapně, tu zakopne o koberec, tam vráží do dveří, koktá a nedostane ze sebe kloudné, souvislé věty.

Z toho zřejmo, že *vědomosti se znalostí společenského chování tvoří teprv ucelené vzdělání*. Proto každý student má hlavní pravidla slušného chování nejen znáti, ale jich i pilně dbáti, aby byla mu cvikem pro budoucnost, aby nepřišel nikdy do rozpaků, aby vždy věděl, co a jak, co se sluší a co se nesluší. Tyto

promluvy budťtež k tomu skrovným návodem, ježto mezi jiným skytají mládeži i *hlavní pravidla slušného chování* v kostele, ve škole, na ulici, doma, ve společnosti a při zábavě.

Napsány a přednášeny byly mládeži vyšších škol středních; ale s některými *obměnami* lze jich užiti i na školách *odborných a měšťanských*, a to buď jako *cyklu počátkem roku školního* o nedělích za sebou jdoucích nebo *příležitostně* dle nedělního evangelia. Tu pak bude přirozený postup tento: student doma, v kostele, ve škole, při zábavě, na ulici a ve společnosti.

J. J.

Student v kostele.

Na den posvěcení chrámu Páně.

Dům můj jest dům modlitby.

Luk. 19, 46.

Domu Tvému, Hospodine, přísluší
svatost. Žalm 92, 5.

Dnes konáme výroční památku posvěcení všech chrámů Páně, dnes připomínáme si chvíli, kdy i tato naše svatyně posvátným obřadem věnována byla navždy bohoslužbě. Bylo-li patriarchu Jakobovi svatým místo, kde Bůh zjevil se mu ve snách, byla-li Mojžíšovi a Israelitům svatou hora Sinaj, s kteréž Hospodin oznamoval přikázání, byl-li chrám, ježž vystavěl král Šalomoun, chován od Židů v největší úctě: kterak nemá nám křesťanům svato býti místo, kde zvěstují se tajemství nejvznešenější, kde přinášena bývá oběť nejsvětější, kde udělují se dary a milosti nejvzácnější a nejhojnější. Chrám křesťanský je tudíž *dům Boží* svým určením a účelem, jakého se mu dostalo posvěcením biskupovým; pak *vším tím*, co v něm se *nalézá* (ostatky a obrazy Svatých) i *vším tím*, co se v něm *děje* (mše sv., kázání, sv. svátosti).

Dále jest křesťanský chrám *dům modlitby* zjevným výrokem Božím a zaslíbením Páně, jež přímo chrámu jerusalemského a nepřímě všech našich svatyní se týká. Tak volá Isaiáš prorok: »Dům můj dům modlitby slouti bude všechněm národům« (Isai. 56, 7) a v Novém zákoně dí Kristus: »Dům můj jest dům modlitby«. (Luk. 19, 46.)

Je-li chrám křesťanský *dům Boží*, *dům předrahé oběti*, *dům modlitby*, *poučování* a *místem*, kde četné milosti se udělují, pak je zajisté chrám náš *místem vši úcty hodným*.

Jest i tobě, jinochu křesťanský, tato naše svatyně domem Božím, domem modlitby, domem *vši úcty hodným*? Nebyla-li dosud, vyslechni dnes s napiatou pozorností,

kterak máš chovati se v kostele.

Jak vypravuje mudřec *Seneka*, staří Římané vcházeli se svatou bázní do chrámů bůžků svých; hlavu měli nepokrytou, nohy obnaženy a oči sklopeny k zemi. Přísně bylo zakázáno tam šeptati, mluvit, smáti se, a by každý zákazu toho dbal bedlivě, býval zákaz ten na zdích chrámových výslovně zaznamenan. Tak bývalo u modlářských pohanů!

Slavný cestovatel *Alexander Humboldt* chtěl za svého pobytu v Cařihradě spatřiti a prohlédnouti si mohamedánskou mešitu (modlitebnu). Po delší námaze došel toho konečně, že směl býti přítomen i bohoslužbě. S divnými pocity vstupoval do mešity; a co tam zřel? — Každý moslemín cestou do chrámu šat pečlivě si urovnává, s obuvi stírá prach a v předsíni svléká s nohou opánky. Vejda do modlitebny, tiše kráčí ku předu, na svém místě pokleká, sklání hlavu a čelem země často se dotýkáje, nábožně se modlí. Hluboké mlčení a tajemné ticho vládlo vůkol. A když moslemín vykonal svou pobožnost, nechtěje se obrátiti zády ke hrobu Mohamedovu, pozpátku zpět se běře a tiše, bez hluku opouští mešitu. Toto uctivé chování mohamedánů v jejich kostele učinilo na slavného cestovatele hluboký dojem. — —

A nyní slyšte, jinoši, jak vedete si vy, když o nedělích a svátcích přicházíte sem. Za hlasitého hovoru vcházíte do předsíně chrámové, načež s chvatem žene se kde kdo k lavicím, aby se dostal na vhodné místo; a když jste se v lavicích pohodlně uvelebili a započnou se služby Boží, tu nejen šepot, ale nezřídka i hlasitý rozhovor zaléhá ke mně až k oltáři. Když pak nadejde velebný okamžik — pozdvihování — chvíle svátostné proměny na oltáři a zvonkem dává se znamení, abyste pokleklí a v pokoře klaněli se Kristu Spasiteli, kolik z vás skutečně a *pořádně* klečí? — Málo. Ano mnozí sedí jako dříve roztaženi na lavicích, že tak seděti netrpí se ani ve škole za vyučování, aniž kde jinde ve slušné společnosti.

Kdož ve svatyni Páně staví na odiv své zlozvyky a nezpůsoby, jež v žádné spořádané domácnosti se netrpí, ti víru a náboženství i Církev zlehčují a veřejně potupují. Co těm dnes dím? — Mám-li je chváliti? — V tom jich nechválím. Kdo neuctivě, neslušně

a nedůstojně obcuje sv. oběti, uvaluje velkou vinu na sebe — vinu zneuctění nejsvětějšího Těla a Krve Páně. Podobně bývá i při sv. přijímání a při pože-
hnání. Nač jsou klekátka u lavic, ne-li ku klečení? —

»Jsou prý zamazána a pošpinili byste si prý šat, kdybyste řádně na obě kolena poklekli«, doslechl jsem nedávno.

A kdo je vlastně zamaže, ne-li vy svou obuví. Neznečišťujte jich sami a klekátka budou dosti čista, an každou sobotu stírá s nich školník prach. A pak ne-
jeden z vás pošpiní si nový šat na procházce, na hřišti, v zimě na ledě . . . ale to nic . . . to býti může; toť něco jiného.

Cestovatel Humboldt, o němž byla před chvílí řeč, končí své vypravování o návštěvě mohamedánské mešity těmito slovy: »Kdo chceš znáti, čím tobě má býti chrám, uť se od moslemínů. Neviděl jsem nikdy v životě tolik posvátné úcty k domu Božímu jako právě u nich.«

Nebylo by hanbou pro vás, jinoši, kdybyste teprv od moslemínů měli se učití tomu, jak ve svatyni máte se chovati? Mohamedán zří ve své modlitebně pouze hrob prorokův, kdežto my křesťané máme tam svato-
stánek, příbytek živého Boha.

Nežijeme na poušti, nýbrž ve společnosti, a lidská společnost má jisté řády, jistá pravidla, jichž musí dbáti každý, zejména, kdo činí i skrovný nárok, na vzdělance. Církev katolická je částí lidské společnosti a rovněž její svatyně mají určitý řád. Kdo toho nedbá, dává si sám smutné vysvědčení chudoby, duševní nevyspělosti, ne-li sprostoty a zvrhlosti.

Vyznávám upřímně, že nerad mluvím s kazatelnou o věcech jako dnes; ale nekonal bych svou povinnost, kdybych déle mlčel k tomu, k čemu již déle mlčeti nelze. Nechtějte přece, abyste k uctivému a důstojnému chování v kostele byli přidržováni hrozbami a tresty. Co ve svatyni Páně se nesluší, to má přece kde komu našeptati vnitřní hlas, cit slušnosti a šetrnosti každému z nás vrozený.

Co z dnešní promluvy, mladistvý příteli, zapíšeš si na věčnou paměť hluboko do srdce? — Zapiš si

alespoň toto: Služeb Božích o nedělích a svátcích nebudu se nikdy bez důležité a podstatné příčiny vzdalovati, poněvadž mi na chvále Boží a vlastní spáse skutečně záleží. Jakmile slušným pořádkem ze školy vejdu do kostela a na své místo se dostanu, padnu na kolena před Bohem, poručím Jemu duši svou. Po všecken čas své přítomnosti ve svatyni Nejvyššího budu se chovati tak, abych ani slovem, posuňkem, šepotem nebo smíchem nedával nenábožné mysli na jevo. Když pak kostel počne chválu pěti Bohu, nebudu mlčeti, nýbrž ústa i srdce své sám za nástroj chvály Boží nastrojím.

Jakmile kněz počne kázati slovo Boží, budu se chovati tiše, bych zbytečným kašlem, nohama šoupaje nebo dokonce šeptaje, neprojevoval srdce lehkomyslného. Raději na kazatele chci upíratí zrak a pozorně naslouchati, bych výroky z Písma sv., příklad nebo některé naučení vštípil si do paměti i do srdce.

Při hlavních částkách mše sv. zachovám se tak, jak nařízeno, a v Církvi katolické ode dávna již zavedeno; tu stoje požehnám se znamením sv. kříže, tu zase kleče budu se bítí skroušeně v prsa.

Když pak nastane společné modlení, pokleknu na obě kolena a sepna ruce — k modlitbám Církve i své povzdechy a prosby připojím a o to budu usilovati, bych sobě i jiným (rodičům, přátelům) vyžádal s nebe Božího milosrdenství a požehnání.

Vycházení mé z kostela bude podobno vcházení, totiž pořádné, jak se sluší na jinocha studujícího.

Nežli příště o nedělích a svátcích překročím práh této svatyně, rozpomenu se živě na dnešní promluvu i na výrok Kristův: »Dům můj jest dům modlitby« (Luk. 19, 46), jakož i na slova žalmisty Páně: »Domu Tvému, Hospodine, přísluší svatost.« (Žalm 92, 5.) Amen *).

*) Řeč tato byla napsána i promluvena r. 1884 v chrámu Páně na Skalce, tedy v době, kdy na vyšší reálce nebylo náboženství vyučováno. Ostatní řeči s některými obměnami předneseny v domácí kapli školní.

Student ve škole.

Neděle I. po zjevení Páně.

Po třech dnech našli jej . . . , an
sedí mezi učiteli, poslouchaje jich a
otazuje se jich. Luk. 2, 46.

V jedné předsíni chrámu jerusalemského učilo se veřejně zákonu Božímu. Učitelé sedávali na místě vyvýšeném, žáci pak a ostatní posluchači u nohou svých učitelů. Sem vkročil i dvanáctiletý Ježíš, když poprvé přišel na svátky do Jerusalema a tam sedící mezi učiteli byl po třech dnech od pěstouna Josefa a matky Marie nalezen.

Mladistvého Ježíše nelákala výstavnost hlavního města, nádhera paláců, ani davy lidí, kteří z dalekých končin přišli do Jerusalema; zkrátka, co zpravidla jinoha zajímá, jej vábí, to nic ho nelákalo, než pouze chrám Páně, a když vkročil do síně, kde předčítal a vykládal se zákon Boží, tu byl konečně u cíle svých tužeb a přání.

I vy, jinoši, přišli jste na ústav náš, do chrámu věd a umění, abyste naslouchali různým užitečným výkladům, zasvětili se naukám, oddali studiím.

Leč jak brzy zapomněl ne jeden z vás účelu, proč vlastně sem přišel, a pustiv z mysli svůj cíl, nesesá rád a denně u nohou svých učitelů, nenaslouchá jejich výkladům s bedlivou pozorností, nedbá jejich otcovských rad, napominání, ba ani výstrah upřímných. K učitelům, zejména mladším, chová se vzdorovitě a drze, k spolužákům nelaskavě, ne-li hrubě, ke školním sluhům pánovitě, ne-li sprostě.

Abyste tak budoucně již nebylo, bude

student ve škole

předmětem dnešní úvahy.

Moudrosti važ si nad statky pozemské, ji nad zlato a drahé kamení vyhledávej, věda, že za mládí nelze ti nic jiného dělati, než abys položil základ k životu moudrému. Nic tedy pečlivěji nedělej a nemysli, než abys studia pilně konaje, každým dnem dále prospíval, aby žádný den neminul bez pokroku. Že Bůh za práci uděluje darů svých, na to pamatuj: abys pak došel vědomostí, žádné práce ni potu nešetřiž, a při tom vzývej Boha, bys dosáhl jeho požehnání.

Do školy včas přicházej a bez příčiny důležité doma nezůstávej. Knihy a jiné potřeby vždy s sebou přinášej. Vejdá do školní síně, na svém místě se usaď a pokojně všechny své věci, dokud nevstoupí učitel, dělej bez hluku a hřmotu.

Počátkem vyučování tichými povzdechy Ducha svatého vzývej, aby bez jeho pomoci nebyla marna všechna pilnost tvá. Že pak On dává prosícím, tak se uč, jakoby On pomoc dáti nechtěl, leda těm, kdo pracují horlivě.

Zardiž se studem, učitele i knihy míti učené a sám býti nevědomcem.

Paměť podporují příruční denníky, do nichž zapisují se poznámky, jimiž učebnice školní se doplňují neb opravují. Denníku, zápisníku vůbec nemíti nebo nedbale si ho hleděti, lenivosti jistým je znamením.

Stěň, omítky, lavic nepošpiňuj, neřež, neštípej. neurážej, ani šatů, ani knih vlastních nebo cizích netrhej, nešpiň, nemaž, papír a odpadky potravin po zemi nepohazuj!

Učiteli všelikou uctivost a poslušnost osvědčuj slovem i skutkem, miluj ho jako otce a nikde raději nebývej nežli jemu na očích.

K učiteli jako k živému vzoru vzdělanosti a mravnosti pilné zření měj a následovati jej přičiňuj se ze všech sil.

Mluví-li učitel, bedlivě poslouvej; ukazuje-li něco, napnutě pozoruj; předchází-li ústy nebo rukou, po něm dělej; opravuje-li, napravuj, aby nic, cokoli plyne z úst jeho, neplynulo mimo bez prospěchu.

Zarmucovati nebo dokonce urážeti učitele za vlastní nečest, posmívati se jemu — pokládej za oše-

metnost chamovskou, již Hospodin na synu Noemovu ztrestal zlořečením.

Jsi-li vyvolán, vstaň hbitě a stůj rovně, dokud odpovídáš a dokud nedán ti pokyn, abys sedl. Volán jsa k tabuli, ukloň se slušně učiteli, když tam přijdeš, stůj rovně, neměj ruku v kapse, ani za řeči nezakládej rukou na zad, nedolízej až k samému učiteli, abys nebyl pokládán za dotěrného. Nerozuměl-li's otázce, slušně se pozeptej.

Byv pokárán, nikdy neodmlouvej, ale pokorně. v čem jsi byl kárán nebo napomínán, přijímej bez reptání.

Pochválen byv, radost měj a chválu zasluhovati neustávej! Odcházeje na své místo, zase se uklon!

Nejeden student chová se však ve škole neslušně, ne-li drze, nepracuje a neučí se pranic nebo málo. a byl-li důtklivě napomenut, zejména professorem mladším, staví se hned na podpatky, tvrdě zhurta, že se mu děje křivda, že bývá častěji volán nežli ostatní, že je stále všelijak »sekýrován« a že půjde si stěžovat do ředitelny.

A byť nešel nikam a byl rád, že ho professor sám nezavolał k řediteli ústavu, chlubí se pak přece svým domnělým hrdinstvím, »že se nedal«. —

Žák nesmí nikdy zapomínati na povinnou úctu k učiteli i když snad děje se mu křivda skutečná, nikoli jen domnělá. Slušně věc professoru vyložiti, na omyl ho upozorniti, může každý žák po právu: ale mezi slušným upozorněním a drzým vystoupením a neomaleným mluvením je veliký rozdíl. Drzostí neprospěl si ve škole ještě nikdo.

Učitel má žákům svým býti přítelem; může-li však přikloniti srdce svého k studentu-lenochu, nebo dokonce ke zbujníku? —

Druhy ve studiích měj za přátele, spolužáky za bratry a žij s nimi v milé shodě. Hrubého, náruživého zápasu s nikým nikdy nemívej ani ve třídě ani mimo školu, nejša závistivý ani škodolibý.

Pravý jinoch studující zápolí sic se spolužáky o umění, leč ani tu nepouští se do hádek a pouze pílí a vytrvalostí v učení hledí předstihnouti druhu. Bývá-li sám překonán, nepomýšlí na hněv proti vítězi,

nýbrž jen na osten k opětnému, šlechtnému zápasu. Tak i přemoci i přemoženu býti krásné bývá, je-li obě brusem statečnosti a pilnosti.

Pilné, skromné a hodné spolužáky miluj nad ostatní a s nimi mluv i obcuj. Účel rozhovoru budiž ten, aby druh druhu k zálibě ve studiích povzbuzoval nebo v ní utvrzoval. Co pak se týče obcování a bavení se se spolužáky, na újmu slušnosti, mravnosti a počestnosti nebav se nikdy!

Mírnosti a skromnosti vždy a všude dbaje, chlubitivě nic nedělej ani nemluv. Od vzezření tvého vzdálena buď ztmáčenost, od jednání mrzutost, od pohybování neohrabanost a neotesanost. Naopak věci své doporučuj počestnou, s vážností spojenou veselostí a přívětivostí.

Mezi lenivou váhavostí a divokou, rozpustilou i lehkovážnou všetečností zachovávej střední, slušnou cestu.

Jazyku zdržlivému stále navykaje nemluv nic nepravého, aby nikdy nenastala neshoda mezi ústy a srdcem tvým.

Poklesku nezapírej, ale znej se k němu a pros za odpuštění.

K představeným ústavu chovej se vždy uctivě, k druhům šetrně a k osobám cizím, jež by tě snad v domě školním oslovily, měj se vlídně a laskavě.

Umiš-li slabšímu spolužáku dobře poraditi v učení, učiň to rád a ochotně.

Co do pořádku studijního řiď se návodem svých učitelův a zavedenou osnovou.

Prospívaje ve vědomostech a v umění, hled' prospívati stále i v životě mravním.

Puštěn jsa ze školy, zvolna i slušně odcházej, cestou nikde zbytečně se nezastavuj a nic nepatřičného nečiň. Doma všecken volný čas na opakování učení a psaní úloh vynakládej. V životě nad čas nic dražšího; čas kdo maří, život maří. K nešťastným dnům počítej ten, kterého ničemu novému jsi se nenaučil a ku vzdělání svému ničeho nepříčinil. Kolik času bylo nám popřáno, tolik na nás bude žádáno, jak s ním bylo naloženo. Letí slovo nenávratné, letí čas nenahraditelný, aniž uvažuje nemoudrý, co ztrácí. Nad

čas nie kratšieho, nad čas nie dražšieho; není, co by tak rychle mýjelo, jako čas, nebo času minulého již není. čas budoucí je nejistý a čas přítomný jest toliko jediný okamžik.

Čas je poklad, kterého každým dnem ubývá; ale čeho každý den ubývá, to brzy bude ztraceno na vždy. Proto, jinochu, neodkládej na zítřek, co můžeš vykonati dnes; važ si času. Za mládí je mysl lidská povolna a vědomosti ukládají se snadno; ale zanedbáš-li jara svého, budou pozdější léta tvá neužitečna i hodna opovržení, žeň tvá budou plevy a zima tvého stárí bude bez vážnosti a bez přátel. Pracuj tudíž denně pilně a času používej svědomitě. Amen.

Student na ulici.

Neděle IV. po velikonocích.

Kam jdeš?

Jan 16, 5.

Zatím co Pán Ježíš mluví v dnešním evangeliu o svém odchodu z tohoto světa, mám já na mysli, jinoši, vaši chůzi po světě, mezi lidmi, ve veřejnosti, na ulici.

Poněvadž někteří z vás nevedou si tak, jak by měli, bude

student na ulici

předmětem dnešní promluvy k vám.

*

Mravů základem je mysl tak spořádána, by Bohu i lidem se líbiti pokládal každý jinoch za rozkoš. Kdekoli tedy, mladíku, jsi, pomni, že jsi na očích Bohu a snad i lidem, pročej střej se dopustiti se něčeho, co by uráželo velebnost Boží a lidskou důstojnost. Nevycházej tudíž nikdo z vás na ulici, leda umytý, učený a slušně oblečený; šat a obuv nebudťtež zaprášeny, tím méně blátem zamazány.

Po ulici mravně a počestně vykračuj, neloudaje se, což svědčí o lenivosti, ani rychle běže, jako by tě někdo honil, což je známkou lehké mysli, aniž těkavě na vše strany zevluje.

Kráčej zpřímá neposkakuj jako tajtrlík, neklat tělem jako stařec, neklesej do kolen, neházej kolem sebe rukama, aniž stále x zad za sebe se ohlížej.

V chůzi a v celém vystupování nebudiž nic nuceného, ani strojeného. Zrak nebudiž nejistý, kosý, sem tam těkající a kdo ví, nač utkvělý, ale vážný a vždy k tomu, koho zdravíš, přímo obrácený.

Líce neměj vypoulené, ústa otevřená, vyšpulená nebo silně zafatá, nýbrž rty mírně se dotýkajícími zavírej ústa.

Šíji rovnou měj, nekloně jí na jednu stranu; ramena buďte stejně zvýšena. Kde kdo rád pohlíží na mladíka, jenž tělo zpřímá, hlavu vzhůru nese a pružně, lehce vykračuje.

Rukama nehrej, t. j. ani jimi v hlavě se neškrab, ani v uších, ani v chřípích nedloubej, ani nic podobného nejapného nedělej. Nezpůsobem je — vyjma tuhé zimy — míti ruce v kapsách a límec u kabátu vyhrnutý. Klobouk má seděti v předu hlavy, nikoli se strany. Při *smekání* bere se klobouk za okraj přední strany, nikoli za vrch nebo v zadu, nazdvihne se do výše a pohybuje se jím obloukem až ke kolenu; při tom hledím na osobu, již zdravím, a nemám druhou ruku v kapse.

S každým se zastavovati, neznámého nápadně si prohlížeti, neslušné, nikoho si nevšímati, sprosté jest.

Na ulici *vyhýbati se lidem* je povinností všeobecnou. Do mimojdoucích strká a vráží jenom nevzdělanec. Zavadiš-li o někoho náhodou, omluv se slušně slovem: Pardon! Promiňte! Rovněž je neslušno ve skupinách státi na chodníku nebo v celých řadách se procházeti, druh na druhu pokřikovati, příliš hlasitě se smáti a baviti. Vzdělanec neupozorňuje na sebe nikdy výstředností.

Zastaví-li tě osoba starší ať domácí, ať cizí, aby se tě na něco tázala, stůj zpřímá, maje nohy mírně sražené, smekni a hledě jí přímo do obličeje, odpovídej hlasitě i určitě k daným otázkám. Mluvíš-li

s' mužem vznešenějším, titul důstojnosti jeho chvílkami opakuji.

Zvykej si snášeti pohled lidí vznešených; přílišná stydlivost bývá od místa. Před rozchodem se ukloň!

Dámě a pak osobě starší nebo přednější náleží vždy *pravá strana* ať při doprovázení, ať v kočáře.

Na ulici nepíšej, nezpívej, nejez ovoce, ani pečiva. Pouličním shlukům lidí a rozličným demonstračním vyhni se z daleka. V *tlačenicí* hled', abys nikomu nešlapal na nohy, ani jinak nebyl na obtíž.

Vcházeje do kostela, do úřadu nebo do soukromého bytu, očisti dobře obuv přede dveřmi a sinekni včas. Večer pobývej na ulici jen potud, pokud kázeňským řádem je dovoleno. Při tom pozor dej, abys nedal ani nevzal pohoršení.

Pohříchu chovají se mnozí studenti na ulici tak, že by v nich nikdo studentů nehledal.

Zatím co jedni jako uličníci po ulicích se honí, ba dokonce se i rvou — o těchto rozpustilcích nemluví, mluvím jen o studentech — chodí druzí jako nafoukanci hrdě a pánovitě. Naduté chování, nastudovaná chůze, nepotřebný cvikr, učená tvářnost, vyzývavý pohled, to a mnohé jiné nezískává studentu sympatie, naopak tím vším budí v nás jen odpor a domýšlivost jeho — naši útrpnost.

Student není učenec ale žák, ne mistr, ale učeň. Sluší-li skromnost každému, pak nejvíce studentovi.

I zevnějšek — šat — našich studentů bývá často zanedbáván a to nikoli jen u studentů chudobných, kterážto pravda nesmí u nás již déle býti tutlána. Vždyť i ten nejchudší z vás může míti na sobě oděv čistý a dbale upravený. Proto netrpte na sobě nic roztrhaného, ušpiněného, žádných skvrn, zkrátka nic, co by uráželo. Zevnější čistota a spořádanost buď obrazem pořádku a čistoty vnitřní, pořádku a čistoty duše vaší.

Ale při tom nebuďte fintivými, marnivými, v neobvyklých modách si libující, nýbrž, »jak jde kroj, tak se každý stroj« — slušně dle času, věku a majetku.

Úpravy vlasů svých nebudte přílišně, snad až úzkostlivě dbalými; kdo často dívá se do zrcadla a upravuje si vlasy, bývá pokládán za zženštilce. —

Kdykoli tedy žáci škol středních ať sami, ať v průvodu svých učitelův objevují se na ulici, na místech veřejných, dlužno, aby se chovali co nejslušněji. Oděv, chůze, pohybování těla a veškeré vystupování vaše nezavdávej nikdy příčiny k jakémukoli pohoršení, ale budiž důkazem mravní vaší způsobilosti a duševní vyspělosti. Amen.

Student doma.

Neděle XVIII. po sv. Duchu.

Vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého. Mat. 9, 6.

»Vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého,« pravil Kristus mrtvici raněnému, ježž zázračně byl uzdravil.

»Vstaň, vezmi lože své, prádlo, šat, knihy a jiné potřeby a jdi do domu svého v městě, bys mohl choditi do vyšších škol — studovati!« tak promlouvali k vám, jinoši, nedávno vaši rodiče. A vy vzavše věci nejnutnější, přišli jste do našeho města, byste u nás studia svá započali nebo v nich pokračovali.

Většina z vás odešla z dohledu »svých« a bydlí u lidí cizích.

Jinoch dobře vychovaný vpraví se brzy v nové poměry na bytě a vážne-li to někde, nehraje-li to hned, dá si zpravidla říci; s jiným, zejména starším studentem, bývá někdy těžší práce, nežli se poddá. Mám tudíž za to, že nebude od místa úvaha, *jak student na bytě má se chovati, čeho dbáti a čeho se varovati.*

*

Řádný studující má doma na bytě všechny své věci v pořádku složeny; knihy, sešity, šat, prádlo atd., vše na svém místě. Každá-li věc na svém místě, pak

ji najdeš jistojistě. Stůl, u něhož sedí a pracuje, stojí vždy tak, aby světlo naň padalo se strany pravé.

Jako žák ve škole řídí se určitým rozvrhem, podobně učiní si student rozvrh i pro čas, kdy prodlévá doma, rozvrh pro celou dobu mimoškolní, by nikdy neměl dlouhé chvíle a věděl vždy, co mu jest činiti — od rána do noci; tu učení se lekcím, psaní domácích úkolů, tu soukromá četba, procházka, hra atd. Ó co může vykonati člověk, jenž navykl pořádku a moudrému využitkování času!

Pravý studující nebývá ospalcem; po sedmi až osmihodinném spánku pospíší si ku bdění, neboť ranní ptáče dál doskáče.

Jakmile tudíž, jinochu, ráno se probudíš, nepovaluj se líně na loži, nýbrž vstana ihned sv. křížem se poznamenej, pak obličeje, krk i ruce čistou, studenou vodou si umyj, zuby očisti, ústa vypláchni, vlasy učeš a šatem se přioděj, načež poklekna děkuj Bohu, že tě za noci opatroval, a by tebe po celý nastávající den chránil všeho zlého a žehnal pracím tvým, za to synovsky pros. Kohokoli z domácích lidí spatříš, dobrého jitra mu přej.

Po té chop se knihy a připravuj se na předměty toho dne. A co tvým úkolem, dělej bedlivě, i aby všecko dalo se pořadem, rozděl náležitě hned v tu chvíli ranní.

Abys výkladům školním dokonale se naučil, cvičením a opakováním lekcí důkladně si je osvojil, písemné úkoly domácí samostatně a svědomitě vypracoval a na další vyučování řádně se připravil, na to všecku prázdeň vynakládej, ježto ku práci jsme zrozeni všichni; pouze činný život je pravým životem. Zahálka je zdravého člověka pohřeb. Čím stvoření je vznešenější, tím bývá činnější; tak andělé a slavní, pilní lidé.

Tak i prameny neustále vodu prýstící a řeky vodu pro lidskou potřebu sem a tam rozvádějící. A naopak: co nehybno, to neužitečno, jako bláto a bahno.

Nebudiž tedy, jinochu, blátem ani bahnem. Proto žádný den bez práce. Co můžeš vykonati dnes, neodkládej na zítra. —

K rodičům, stravovatelům a vychovatelům svým slušně doma se měj! Se sourozenci se snášej a jsi-li věkem starší, dávej mladším dobrý příklad.

Druh druhu v bytě nepřekázej, z učení ho nevyrušuj, ale můžeš-li, zejména mladším žákům prospěti radou, učíš tak ochotně.

K *služebným* buď přívětivý, ale nikdy důvěrný. Tajemství jim nesvěřuj. Nechovej se k nim pánovitě, tím méně hrubě. Zvírat netýrej, ale také s nimi se nemazli.

Jsa přísný na sebe, buď k jiným shovívavý; nevykládej každé slovo, jež se tebe nemile dotklo, hned ve zlé. Neurázej nikoho schválně, nevtipkuj nezdvouřile, nevysmívej se a odpros, koho jsi byl urazil. Přemáhej vášně a náruživosti. V Boha a jeho pomoc důvěřuj, ale sám upřímně se přičiňuj. Navykej záhy samostatnosti, ale každou dobrou radu přijímej s povděkem; zejména rodičů, stravovatelův, ano každého napomínajícího tebe k dobrému, v tom napomínání ochotně a bez reptání poslouchej.

Pohříchu nebývá tomu tak; zejména starších studujících, kteří jsou na bytě, u cizích lidí, bývá často zásadou, že za peníze nemusejí si nechat pranic líbiti. A podle toho také se chovají. Bývají nedůtkliví, nevlídní, ano i hrubí k stravovatelům, jakmile jim není něco vhod, jsou-li napomenuti k pořádku, čistotě, k učení atd.

Slušné, uctivé chování ke každému, zejména k osobám starším, budiž přední vlastností každého z vás vždy a všude. Proto dobře činí stravovatelé, kteří drží se zásady, že za peníze či za *stravné* nemusejí si rovněž dáti všechno líbiti.

Student má býti na bytě »jako doma« a »jako doma«, t. j. jako u svých rodičů má se také chovati. Student, který býval na bytě »jako doma« a vždy se choval, jak náleží, zachová i po letech přichylnost k těm, u nichž v době studií bydlel jako doma. A věřte mi, mladiství přátelé, že nahodilé sejití s bývalými stravovateli bývá člověku milo a je příjemnější nad setkání, při němž jeden šilhá v pravo a druhý v levo, jestli dokonce oba nevyhnou se již z daleka. A takové

milé či nemilé setkání připravují si zpravidla studující sami.

Bývají ovšem také někdy poměry na bytě, jichž ani nejmírnější studentík nesmí snášeti klidně, jelikož nevyhovují požadavkům zdravotním, mravním, ani školním; tu však je pomoc na snadě — *jiný byt*.

V jídle nebuď. jinochu, vybíravý, mlsný a jez, co se ti na stůl předkládá. Lidské tělo potřebuje všech možných látek, zejména když se vyvíjí a roste; pročez doporučí se mládeži především strava střídavá, rozmanitá a výživná. Ale jídej jen do polosityta, žaludku nepřecpávej; zejména u večere. Nápojem budiž vám čerstvá, zdravá voda. »Blahoslavená voda rozumu nekálí. Pivo, víno starým, voda mladým,« dí česká přísloví.

Každý týden vykoupej se ve vaně a nelze-li tak, umyj si alespoň v sobotu večer před spaním celé tělo, zejména nohy, vlažnou vodou a namydlenou žínkou, načež studenou vodou se opláchni a pak spěchej rychle do postele. Několikrát do roka dej si ostříhati vlasy a kdykoli třeba, ostříhej si nehty na ruce i na nohy.

Za každého počasí procházej se denně alespoň hodinu na čerstvém vzduchu, možno-li v parku, v poli nebo jinde ve volné přírodě.

Večer dokončiv své úkoly vyvětrej pokoj, v němž budeš spáti, načež odebeř se k loži, kde stoje, jak jsi den byl strávil, u sebe rozvažuj: co jsi měl vykonati, čeho jsi opomenul . . . v čem pochybil, zhřešil . . . načež kleče na kolenou Boha odprošuj, nápravu a polepšení života slibuj.

Není-li nic takového, děkuj Všemocnému, že tebe všelikých poklesků ochránil, načež celým srdcem Pánu se odevzdej, aby tě i v noci anděli svými milostivě střežil a úklady ducha temnosti, noční přeludy i sny ošklivé od tebe vzdálil. Po té říkej obvyklé modlitby večerní.

Ulehna na lože, spi na pravé straně těla, nikoli na znak. Nežli usneš, opakuj si nějakou průpověď vybranou a toho dne zaznamenanou, abys usnul s dobrými myšlenkami a s nimi ráno k nové práci se probudil. Amen.

Student ve společnosti.

Neděle III. po sv. Duchu.

Také publikáni a hříšníci přibližovali se k Pánu Ježíši, aby ho slyšeli. I reptali Fariseové a zákoníci řkouce: »Tento přijímá hříšníky a jí s nimi.«
Luk. 15, 1—2.

Žádný věk nežije tak málo pro sebe jako mládí. Na školách, v ústavách výchovných bývá mladík stále s jinými. Mladistvá živost, potřeba přidružení se k jiným, sdíletí se, vědomí nepatrné zkušenosti a pocit slabosti v samotě poutají ho k rovesníkům a dospělejším, neboli k vyhledávání společnosti.

Jako Fariseové dle dnešního sv. evangelia pozorovali Krista ve společnosti a reptali na to, že »přijímá hříšníky a jí s nimi«: tak pozorují a budou pozorovati lidé i tebe, jinochu, s kým chodíš, kde pobýváš a jak si tam vedeš. Proto hled', abys tovaryšil druhům řádným, abys vždy prodléval ve společnosti dobré a v ní choval se, jak náleží.

Student ve společnosti

bude tudíž předmětem dnešní promluvy.

*

Příliš často společností vyhledávají i stále jim se vyhýbati jsou výstřednosti zavržení hodny u vzdělanců. Láska k bližnímu žádá, bychom společností se nevzdalovali, ježto by to svědčilo o pýše a o pohrdání bližním; sebeláska pak velí, bychom byli také rádi sami v soukromí. Oběmu lze učiniti zadost, chceme-li opravdově.

I. Především vizme studenta *ve společnosti spolužáka* nebo *přítele*. Obcování znenáhla *spodobňuje*; myšlenku, zásadu přítelovu, již sdílí se mnou, přijímám brzy za vlastní, rovněž i způsob druhova jednání, jeho posunky, chůzi, ano i řeč.

Přirozená líbeznost, postava i zevnější podoba zvyšují tento vliv, takže obcování den ode dne je vroucnější, přítel přechází v přítele, je s ním za jedno, žije s ním a v něm. Tak honosil se sv. Řehoř Nazianský upřímným přátelstvím sv. Basila řka: »Oba jsme měli za to, že pouze jednu duši ve dvou tělech máme. O nás mohlo se říci, že jsme oba jako v jednom a jeden ve druhém byli, jednoho a téhož ducha i předsevzetí k pokračování ve ctnostech a skládání veškeré své naděje v budoucích věcech.«

Slovo včas, pokyn, dobrá rada příteleva může dáti životu mladíkovu nový směr! —

Ale nezřídka mýlí se jinoch při *volbě* přítele; podobná povaha, bujný vtip, rozmar, hbitá řeč, ano často i pouhá postava rozhodují o přátelství. Pohříchu ne vše zlato, co se třpýtí. Proto nevěř hned, jinochu, každému, komu chceš svěriti srdce své, neboť »se svatými svatý, s nevinnými nevinný, s převrácenými převrácený budeš. (Žalm 47, 27.)

Jde-li jen o *pomíjející styk* s jinými mladíky, neměj nic společného s jinochy podezřelými, nemravnými, bezbožnými, a obcuuj s nimi potud, pokud *nevýhnutelno*. Jde-li však o pravé obcování, o vroucnější styk, kdy vzájemně se vyhledáváte, důvěrné rozmluvy zapřádáte, myšlenky a názory vyměňujete, tu hled' nabýti *jistoty*, že ten, s nímž chceš se spřáteliti, skutečně dobrý a ctnostný jest, že ti od něho nehrozí nebezpečí, naopak že můžeš z jeho společnosti nadíti se opravdového prospěchu.

»Kdo chodí s moudrými, moudrý bude, ale přítel bláznů podobný jim učiněn bude.« Přísl. 13, 20. Proto hedvábnou rukou přítele vybírej a železnou drž! — Za to však dále od těch, kteří tobě chtí překážeti v díle spásy, kdo tě zdržují od modlitby, kostela a od přijímání sv. svátostí, kteří jen velebí svět a jeho požitky, jimž vše nadpozemské je bláznovstvím, jichž srdce, hlava i ústa plna jsou pošetilostí. Dále, jen dále od tlachalů a lenochů, kteří sami neplníce povinností, neradi vidí, že je svědomitě plní jiní a proto přejí si, bys i ty táhl s nimi za jeden provaz.

Ó, nech je kráčet cestami jejich, nech je po libosti radovati se; ponech jim, aby ulice a náměstí si

učinili svým zamilovaným stanovištěm, kde by se dívali na jiné a dali se dívatí na sebe . . . Ty měj něco lepšího a vážnějšího na mysli i na práci.

II. Nyní *vizme studenta ve společnosti osob dospělých*. Ve společnosti lidé navzájem se představují, mladší starším, postavením nižší — vyšším. Nového příchozího představuje zpravidla přítomným ten, kdo ho zná. Je-li ve společnosti dáma, nutno požádati některého pána, aby tě jí představil.

Osoba vynikající (biskup, místodržitel, president, hrabě, ministr) se nepředstavuje, ale přítomní představují se jí. —

Přijdeš-li, jinochu, do společnosti osob dospělých, představ se sám, nejsi-li znám, nebo dej se představití jiným a ukloniv se na všechny strany stůj zpřímá, nikoli rozkročeně a neposaď se dříve, dokud jsi nebyl k posedění vybídnut. Sedě slušně sed, neopíraje se o lenoch, ani lokty o stůl, nekloně se na jednu stranu, ani neklátě pod sebou nohama; také se neseď ve společnosti s nohama nataženými nebo přeloženými. Ruce slož lehce v klín; pravicí můžeš tu a tam pohybovati, ale varuj se nápadného *gestikulování*. Směješ-li se, buď smích tvůj mírný, nikoli chechtot; stále se usmívati je známkou hloupých, ničemu se nezasmáti, je prý blbých znamení; zachovej i zde zlaté středocestí.

Překáží-li ti slina v ústech, vyplivni ji do kapesníku, není-li po ruce plivátko. Stále plvati je návyk ošklivý.

Udá-li se zívati, kýchatí nebo kašlatí, hned odvrát se stranou, nebo dej ruku před ústa a mírni hlasitost. Když je třeba mluvití, mysl předcházej jazyk, nikoli naopak, aby nebylo nutno odvolávati, co nebylo slané ani maštné. Když mluvíš, jazykem mluv, nikoli hlavou, rukou nebo celým tělem, t. j. kýváním či posuňky.

V rozhovoru mluv zřetelně, správně a lahodně, nikoli hrubě, tím méně sprostě; varuj se otřepaných rčení a frází (báječně krásně, hrůzostrašně) i výrazů triviálních. Řeč tvá nemějž hledané uhlazenosti, ale buď prosta vši surové sprostoty, všech nemotorných

výkřiků (Jemináčku), jimiž lidé nevzdělaní protkávají své vypravování, prosta všech hlupských průpovědí, jimiž nejednou dobrý mrav bývá urážen. Hlas ovládej tak, aby nebyl ani křiklavý, ani drsný, ani šeplavý, nýbrž hebký a příjemný. Mluvíciho dotazovati se, dokud neukončil řeč, je neslušno. Škaredého-li nutně něco říci, buď předešli omluvu »s odpuštěním, bez urážky«, neb užij obhovoření, aby věc méně slušná pronesena byla počestně. Je-li řeč o osobě nepřítomné, neříkej: »von, vona«, nýbrž »pan X., paní N.«; ani viděl jsem »ji«, místo viděl jsem slečnu N.

Zdvořilost žádá, bychom ve slušné společnosti nikomu tvrdošíjně neodporovali, příkře neodmlouvali. I když toho káže potřeba k uvarování hříchů, hádek a svárů prohlásiti rozhodně své mínění oproti někomu, staň se to *klidně* a *mírně*, nikdy urážlivě. Málo získáme ukvapením nebo horlivostí přílišnou. Pilně každý se varuj urážlivých rčení: »To je lež, nesmysl, tomu vy nerozumíte!« Bez urážky lze říci: »To se snad mýlíte, pane? Je-li možná? I to snad ne?« — Staré přísloví: »Mluv málo!« nemá ten smysl, abychom vůbec málo mluvili, nýbrž abychom nemluvili mnoho *slov zbytečných*, neboť v řeči neplatí množství, ale závažnost slov. Při tom varuj se dvojí výstřednosti: Vždy na přísného mudrce si zahrávati a mlčeti, když jiní ve společnosti se baví a vyražejí, poukazuje buď na nedůvěru v sebe, moci také něčím přispěti k zábavě ostatních nebo na pohrdání jinými, jako by nebyli hodni našeho dobrého slova. Naopak býti mluvkou a pouštěti uzdu žvavosti, vyrušovati jiných v řeči a nepřipouštěti jich k slovu, značí povahu domýšlivou nebo lehkovážnou, vždy pak mělkou, ne-li sprostou. Že z rozmluv vašich všeliká nelaskavost, opovážlivé posuzování, pomluva i na cti utrhání má býti vyloučeno, rozumí se samo sebou.

Společnosti jsou *špatné* a *dobré*.

Špatnými slovou ty, jež scházejí se za zlým úmyslem, nebo se skládají z lidí nekalých, daremných, prostopášných. Těch varujte se bez výjimky jako včely sršňův a čmeláků se vzdalují.

Jako společnost s lidmi povahy všední a sobecké bývá škodlivou, tak zase obcování s lidmi moudrými,

lepšími a zkušenějšími, nežli jsme sami, vždy více méně nám prospívá. Jimi naše zkušenost životní se rozšiřuje, my opravujeme své úsudky dle jejich názorův a stáváme se účastníky jejich moudrosti. Rozšiřujeme obor svého nazírání skrze oči jejich, máme prospěch z jejich zkušeností a učíme se nejen z toho, čeho oni užili v radosti, nýbrž i z toho, čeho oni utrpěli.

Révovi sázeno jsouc vedle oliv mívá hrozny těžké a chuti olejové; tak i kdo s dobrými obcuje, dobré jejich vlastnosti získají.

V každé lepší společnosti váženy bývají mravy prosté, způsoby přirozené. Pohříchu jsou lidé, kteří v celém svém chování a jednání dávají na jevo tolik *strojeného* v každém kroku i slově — až k omrzení. Na procházce počítají každý krok a místo, aby mluvili jako jiní lidé, zpívají.

Rovněž i ti, kteří poskakují jako na drátkách a činí vše vypočítavě, jako dle taktu, rušívají každou společnost.

Duch počestné a slušné veselosti oživujž všechny naše společnosti! Tím právě sv. *Antonín P.* a sv. *Romuald* získali velikou slávu, že přese všecku svou přísnost zachovali v jednání svém veselou mysl i tvář, že uměli svými dvornými řečmi rozveseliti jiné. »Radujte se s radujícími,« dí apoštol Páně; a na jiném místě praví: »Radujte se v Pánu!« Aby pak radost vaše byla v Pánu, není dosti, by byla dovolena, ale také třeba, by byla počestná i slušná. To připomínám proto, že si někdy lidé leccos dovolují, co není sice nepočestné, ale *méně slušné*.

III. Konečně vizme *studenta za stolem při hostině*. Při hostině veď si slušně a dělej vše opatrně, bys nedopustil se něčeho dobrým mravům odporného.

Abych krátce to vypověděl, slyš, *co se nesluší*. Nesluší se při hostině mladíku: přední místo zaujmouti, lokty o stůl se opírat, chléb rukama lámati, lepší kousky na míse dlouho si vybírat, velké kusy do úst dávat, prsty olizovat, kosti ohryzovat, jídlo z úst vyndat a klásti je na talíř, za jídla v hlavě se škrábat nebo v nose dlobat, pokrm žvýkat a při tom mlas-

kati nebo mluvit, což i nebezpečno; popíjeti a míti jídlo v ústech, párat se v zubech nehty nebo nožem po talíři skřípati. — Nůž drž v pravici, vidličku v levici; z masa ukrajuj sousto po soustu opatrně a zvolna, aby ti neskákalo z talíře. Sůl nabírej vždy nožem, sousedovi podávej mísu na pravo k levé ruce jeho. Ubrousku zbytečně nepomaž.

Mládeži jest jísti a píti pro zotavenou, nikoli pro obžerství a opilství. A píti otevřenými ústy mírně, ne více nežli dva nebo tři doušky, hlty. —

Káže-li se tobě mladšímu posaditi se za stolem vedle staršího, nic nemluv, leda tázán jsa. Aniž se dej, zvláště jsou-li při domácím stole cizí hosté, až do konce oběda, než přijma k sobě pokrmů s dostatek, vstaň, požehnej se znamením sv. kříže a pozdraviv úklonou stolujících, tiše odejdi.

Po jídle, zejména jsi-li doma, ústa vypláchni, zuby očisť a ruce si umyj. Po té procházej se mírně na čerstvém vzduchu nebo s někým rozmlouvej, nebo něco zábavného čti! — —

Budeš-li u společného stolu jísti v hostinci, při příchodu i odchodu ukloň se vždy přítomným stolovníkům, třeba by to byli lidé úplně cizí a neznámí.

Mnohá jiná pravidla etiketní, mnou zde neuvedená, musíte, jinoši, ponenáhlu ve společnosti »odkouskati« sami, nechcete-li vhodná poučení o tom čerpati z knih (Knigge, Viták, Kodym).

Na rozhodnou ještě toto: Obcování pouze s těmi měj, kdo tě učenějším a lepším mohou učiniti, nebo ty je. Spolků nevázaných varuj se bedlivě; kazivají špatně společnosti dobré mravy. Dobré lidi miluj, zlých nedráždi. Svými věcmi se nechlub, cizích nehaň. Ke všem ukazuj se přívětivým, mrzoutem nikomu. Po chvále jiných nebaž, ale stále dělej, co hodno pochvaly! — Protože mnozí dospíváte již v léta mužná, hleď každý z vás vyspěti i v pevnou povahu nejsa dnes teplý a zítra studený, dnes veselý společník a zítra suchopárný bručoun, dnes drsný a zítra sladounký; s nestálými povahami bývá těžké obcování. Dále měj na paměti, abys ve společnosti neuváděl nikoho v posměch nebo do rozpaků nezapnými vtipy a nemístnými narážkami.

Také nevykládej stále svůj rozum, nemluv mnoho o sobě; neodporuj si v řeči, odsuzuje dnes, čeho jsi hájil včera. Konečně, nevtírej se do žádné společnosti, aniž komu za společníka se vnucuj. — Není-li příčiny k návštěvě, obírej se v soukromí sám sebou; máš-li ji vykonati, jdi a pohlížej na bližního okem vyjasněným a mluv k němu řečí laskavou, abý z příchodu tvého měl milé potěšení. Vlastní cit poví tobě, jsi-li rád viděn, vyrušuješ-li, máš-li brzy odejítí nebo se pozdržeti atd.

Obcování s lidmi je umění, jemuž se nezřídka prostý člověk naučí snáze nežli geniální muž; je to umění, učiniti se platným, aniž bychom jiného způsobem nedovoleným odstrkovali; je to umění, vpraviti se do každé lepší společnosti, aniž bychom ráz své povahy obětovali nebo jakkoli se ponížili a zahodili.

K umění tomu mohou vám, jinoši, tyto moje promluvy a naše škola skýtati jen skrovné pokyny. Cele a plně kéž brzy naučí vás umění tomu zákon Kristův a škola života! Amen.

Student při zábavě.

Neděle II. po zjevení Páně.

V těch dnech stala se svatba v Káni galilejské, a byla tam matka Ježíšova. Pozván pak jest na svatbu také Ježíš i učedníci jeho. Jan 2, 1—2.

Vyrázej se a hrej . . . ale ne ve hříších. Sirach 32, 15—16.

Miláček Páně sv. Jan procházeje se kdysi před branami města Efesu, nesl na ramenou ochočenou křepelku, která chvílemi odletovala, leč na zavolání k apoštolu hned se vracela.

Tu kráčí cestou proti sv. biskupovi ozbrojený vojín, jenž z daleka přichází schválně do Efesu, aby spatřil apoštola, o němž mnoho byl slyšel. Došel k němu, táže se: »Ctihodný muži, rci mi, kde bych našel slavného efesského biskupa Jana?« —

»Stojí před tebou,« odvětil tázaný.

I diví se vojin a po chvíli praví s úsměvem: »Myslí jsem, že naleznu muže na vysost vážného, jenž obírá se pouze věcmi vznešenými a svatými, a zatím spatřuji přívětivého stařečka, který jako děčko s ptáčkem si pohrává.«

Apoštol ukazuje rukou na luk vojinův dí: »A proč ty nenosíš luk stále napatý (napiatý)?«

»Protože by pozbyl své síly a pružnosti,« vece vojin.

»Nuže, hleď,« usmíval se světec Jan, »luku tomu podobně i člověk pozbyl by sil ať tělesných ať duševních, kdyby čas od času od práce si neodpočinul a nevinnými radostmi se neobčerstvil. Tak i já, slabý tvor, zahrávaje si s přítulným ptáčkem, chci pookráti a zotaviti se na duchu, bych potom byl tím schopnější k rozjímání věcí božských!«

Duchem nebo tělem neustále pracovati jest člověku naprostou nemožností a proto jsme nejen oprávněni, nýbrž i povinni dopřáti si oddechu tolik, mnoho-li třeba, by síly prací zeslabené se obnovily a k další činnosti uschopnily, čehož nejlépe a nejjistěji docházíme *odpočinkem*.

Mimo obvyklý odpočinek — spánek v noci — vyhovují tomuto účelu i *rozličné zábavy* neboli vyražení.

Ježto sám Kristus Ježíš a Panna Maria nepohrdali zábavami a dle dnešního sv. evangelia byli na svatbě v Káni galilejské, promluvíme dnes o různých *zábavách*, *pokud mládež jich vyhledává a pokud lze je doporučiti*.

*

Čím sůl pokrmu, tím jest zábava životu. Že křesťan smí na zábavách účast míti, patrně odtud, že

a) Bůh vložil v srdce lidské smysl pro radost a v přírodě přichystal člověku mnohé požitky.

b) Kristus Ježíš byl sám přítomen hostinám a svatbě; tak u celníka Matouše (Mat. 9, 10), v Bethanii u Šimona malomocného (Mar. 14, 3), u Zachea (Luk. 19, 6) a na svatbě v Káni galilejské (Jan 2, 2).

c) Církev ustanovila rozličné slavnosti, jednak aby odstranila slavnosti pohanské, jednak aby člověka smyslného vedla k věcem nadsmyslným.

2. Aby smyslná vyrazení vyhovovala mravnému účelu, třeba, by byla *dovolena* jak sama sebou, tak i co do příčin, místa i času a srovnávala se se stavem, jméním, pohlavím a věkem;

3. aby *nepřekážela* v konání povinnosti;

4. aby skutečně bylo lze jimi se *zotaviti* a *osvěžiti*, a proto *zábavy dušerní* (četba, rozhovor, hádanky) mají přednost před *smyslnými*.

3. Zvláštní způsob smyslné zábavy jest *hra*, která bývá:

a) *umělá*, když ducha nebo tělo, neb obě zaměstnává a rozvahy i obratnosti vymáhá; tak hra v šachy, na kulečníku, na kuželníku, běh o závod, skok, míč, při nichž mrštnost těla, veselost mysli bývá ozdobou. nikoli křik, zbuynost, podskok;

b) *ledabylá*, kterou pouze maří se čas (dáma, mlýnek), ježto neskytá tělu pohybu, ani duchu pookráání;

c) *hazardní* (kostky, karty, loterie), která člověka nižádnou měrou nezušlechťuje, nýbrž když se děje o peníze, jen k zisku směřuje a náruživosti člověka rozněcuje; proto zasluhuje, by jí bylo opovrhováno, ježto výhra nezávisí od obratnosti a umělosti, nýbrž od pouhé náhody, která často přeje tomu, kdo toho pranic nezasluhuje. Mimo to hra má býti zábavou; leč hazardní hra jí není, naopak je rozčilujícím namáháním, jež stupňuje se až do únavy.

Ale ani hře dovolené nevěnujte, jinoši, více času nežli sluší; neboť stane-li se hra zaměstnáním, neobčerství, neposílí ani ducha ani těla, nýbrž unaví a seslabí obé. Kdo 4—5 hodin nepřetržitě hrál v šachy, tomu jde hlava kolem a kdo by tolik hodin hrál míčem nebo na kulečníku, všecek jsa unaven nechá konečně hry.

Denní světlo rozjasní ducha, ano i těžkomyslného potěšuje; tak i mírná hra působí blahodárně na člověka.

4. Oblíbenou zábavou jest i *tanec*, jenž původem svým je výrazem radosti. David tančil před archou

úmluvy. Paral. 15, 29. Tančí-li se počestně a mírně, na slušném místě s osobami řádnými a v pravý čas, nelze proti tomu ničeho namítati. Že však tance, jež ničí zdraví, zlé žádosti podněcují, nevinnost ohrožují a pozdě do noci trvají, jsou hříšny, bude každému z vás na jevě. Pozíraje k tancům, jak nyní za temnoty noční se dějí, sv. František Saleský napsal, že »ani nejlepší tanec nestojí zpravidla za nic«. Hmyz hubí stromové a tanec ctnost. Vilný tanec je osením všech nepravostí.

Nejeden student chová se na plesu nemotorně, neohrabaně, jiný zas nepřirozeně, směle, ne-li drze. Jemná ostýchavost a mírná stydlivost sluší studentovi vždy, nikdy však nepřirozené, naučené pózy, mudreká tvář, mělký rozhovor, ne-li dokonce hloupé blábolení.

Mají-li hry a tanec býti na prospěch, neužívejte jich do únavy a na újmu zdraví, dále zřídka, nikoli často, aby nevešly v obyčej. Sv. *Alžběta*, vévodkyně Duryňská, súčastnila se her, plesů a jiných zábav dvorních, nemohouc se jim slušně vyhnouti, a přes to vše neutrpěla tím nikterak na své zbožnosti a ctnosti. Kdo tudíž nemůžeš se plesu, věnečku slušně vyhnouti, jdi, ale opatři se počestností a dobrým úmyslem. Užívej tance střídme, aby, co mělo býti počestným vyražením, neproměnilo se v záhubnou vášeň!

5. I *divadlo* může býti vhodným prostředkem mravy šlechtiti a vzdělávati, může býti *školou* života, obralo-li si za úkol ctnost velebiti, oslavovati, hřích a nepravost kárati a trestati, ne naopak. Divadlo vládnouc bohatými prostředky několika Uměň, může na povznesenou a ušlechtěnou povahy platně přispěti; proto mravouka křesťanská za dnů našich nevyslovuje se zásadně proti divadlu, jako bývalo v prvotní Církvi, ale špatné hry divadelní rozhodně zavrhuje. Nestoudné frašky, oplzlé operety kazí dobrý vkus, podkopávají mravnost, ubíjejí stud. Kdo tedy chodí i na špatné kusy, vydává se v nebezpečí hříchu a tím již hřeší.

Pokud se týče chování v divadle, je nezpůsobem pozdní příchod do divadla, každé vyzývavé rozhlížení

se po obecenstvu, časté okukování některých osob, stálé vrtění se na sedadle, obracení se v zad, nápadný projev souhlasu tleskáním nebo nelibosti sykotem. polohlasité pobručování si při zpěvohře atd. Sousedů svých nevyrušuj otázkami, ani předčasnou kritikou: na to je dosti času v meziaktí nebo až po hře. Při scénách komických nesměj se příliš hlasitě.

6. *Hudba a zpěv*. Hudba jest poesie vzduchu. Hudba jediné jest mluva světová a není třeba, by byla překládána; tu mluví duše k duši.

Zpěv je pamlsek, jímž okřívá mládí i stáří. Písne jsou uprostřed trudu života jako kvítí mezi trnám, jako voda živá, jež mezi holými skalinami vytryskuje ze srdce země, jako hlas nebeský, který přichází nevědomo odkud a všude roznáší poklad milé harmonie. »Bez bázně prodlévej, kde se zpívá; není písní, kde lid zlý přebývá.« B. Schiller.

Zpěv zarmoucené srdce těší, omrzelých obveseluje, vlažných probouzí a myslí příjemnější činí. Sv. Isidor.

7. *Četba*. Pověz mi, co rád čítáš, a řeknu ti, jaký jsi. Kdo smoly se dotýká, zamaže se a kdo čítá špatné knihy, zkazí se. Čím uhlazenější forma, čím květnatější mluva, tím větší nebezpečí pro duši. Tak zvaných »krváků« horší jsou romány kluzké, verše oplzlé a spisy nevěrecké. Kdo jen jednou četl takovou knihu, nezapomene jí nikdy; jed hříšných představ bude do smrti zuřiti v jeho krvi.

Rovněž nebezpečno bývá čísti *noviny*, jež pěstují skandální historky, náruživosti rozčilují a odběratelům pochlebují. Bojíš-li se požívatí pokrmu špatného, zkaženého, zdrž se i čtení, které otravuje duši ¹⁾.

K zábávám sluší dále *rybolov* a *plování* v létě, *lov* a *čižba* na podzim, v zimě pak *bruslení* a ještě některé jiné sporty, jež zde vypočítávati bylo by snad od místa.

Jako pocestný posilňuje se v hostinci, aby pokračáv tím rychleji mohl putovati dále, tak i člověk potřebuje na cestě pozemským údolím odpočinku a

¹⁾ Dr. J. Procházka, Katolická mravověda str. 106—107.

zábavy. Ale tento odpočinek, tyto zábavy mají býti jen lékem, nikoli denním pokrmem. I nejsladší med, nemírně požívaný, chutná na konec kysele; tak i zábavy a kratochvile, oddáš-li se jim bez míry, zoškliví se ti a zprotiví docela.

Omylem pokládají někdy mladíci i *nevázanost* za zábavu: hrubé dovádění, nemírné pití, přecpávání se jídlem atd. —

J. dr., zábavy vaše buďtež vždy nevinné, včasné (po vykonané práci), mírné a vašemu stavu přiměřené. Nevyhledávejte pouze smyslného požitku, ale proto se bavte, byste občerstvili síly své a ku práci stali se způsobilejšími. Komu je zábava cílem, nikoli prostředkem, slove rozkošníkem. A tím nebuď z vás nikdo! Amen.

Obsah.

	Stránka
Předmluva	3
Student v kostele	5
> ve škole	9
> na ulici	13
> doma	16
> ve společnosti	20
> při zábavě	26

Hlavatý Václav A., Dějiny církve sv. před Kristem a po Kristu Pánu. (S povolením nejd. kníž. arcib. Ordinariátu Pražského ze dne 28. února 1872 č. 1274 a nejdůst. Ordinariátu Kralohradeckého ze dne 7. března 1872 č. 1348.) V lex. 8. (142 str.) Místo 1 K 44 h pouze 50 h.

Hulakovský J. F., Modlitební knížka česko-francouzská pro mládež. (Livre de prières à l'usage de la jeunesse recueillies par —.) V 64. (272 str.) Místo 1 K pouze 50 h.

Jirsík Jan Valerian, Kázání na všechny neděle a svátky celého roku a řeči postní, které činil a vydal. Třetí vydání do tisku upravil B. M. Kulda, sídelní kanovník na Vyšehradě.

Díl I. V lex. 8. (205 str.) 2 K 24 h.

Díl II. V lex. 8. (212 str.) 2 K 24 h.

Díl III. V lex. 8. (254 str.) 2 K 40 h.

Kempenský Tomáš, otec ctihodný. Zlatá knížka o následování Krista. Znovu na jazyk český vyložil a modlitbami příhodnými opatřil Jan Nep. Frant. Desolda. Čtvrté vydání. Se 2 obrázky. V 32. (480 str.) 1 K. váz. 2 K 20 h.

Kazatelé slovanští. Vedením Václava Štulce, sídelního kanovníka na Vyšehradě, s pomocí několika bratří duchovních vydává Antonín Mužik.

Svazek I. 1870. V lex. 8. (924 str.) Místo 12 K pouze 9 K.

Svazek II. 1871. V lex. 8. (960 str.) Místo 10 K pouze 7 K 50 h.

Konečný Filip Frà, Ord. Praed., Bůže duchovní. Poučná a modlitební kniha ředitelův a členův „Živého růžence“. Dle nejnovějších zákonův a ustanovení napsal. (Schváleno od řeholních představených a od nejd. kníž. arcibiskupské konsistoře Pražské dne 15. listopadu 1893 č. 10120.) S oceloryt. V 32. (423 str.) Místo 2 K pouze 1 K 50 h.

Pech František P., em. učitel náboženství, Zpěvy a modlitby pro studující mládež středních škol. Druhé opravené a rozmnožené vydání. (S ocelorytinou.) V 8. (212 str.) Místo K 1.20 pouze 50 h.

Prof. **J. JEŽEK** vydal tiskem ještě

promluvy ku mládeži:

O špatné a dobré četbě (5 řečí), 60 h, franko 70 h.

Petr hřešící a kající (6 řečí postních), 40 h, franko 50 h.

Přírodopis na kazatelně, 2 svazky po 1 K 20 h franko.

Povinnost (5 řečí). Cena 30 h.

Řeči na rozehodnou. Cena 1 K.

Jazyk. Dvacet a čtyři promluvy. Cena 1 K 50 h.

Na dobu svatopostní chystáme:

Obrazy biblické (7 řečí).

Kříž Kristův v obrazech (6 řečí).

Rány Kristovy v obrazech (6 řečí).

O křížové cestě (5 řečí).

